

अग्निदीपनं लि० अग्निं जठरस्थानत्वं दीपयति दीप-णिच्-
ल्युट् इत० । जठरानलोदीपको पदार्थमात्रे औषधभेदे न० ।

अग्निदीप्ता स्त्री अग्निजठरानलोदीप्ताः सेवनात् यस्याः ।
ज्योतिर्गतीलतायाम् ।

अग्निदूत पु० अग्निदूत इव यस्मिन् यस्या वाऽऽवाहकत्वात् ।
अग्निप्राधानान्नरमाहूतदेवके यज्ञादौ, “यसं ह “यज्ञो गच्छ-
त्यग्निदूतो अरं ज्ञत” इति वेदः तत्राहूते देवे च अतएव
यज्ञे अग्नेर्दूतत्वमग्निस्थापने सन्ने “अग्निं दूतं उरोदधे
इति, ‘अग्निं दूतं दृषोमहे इति’ च अनुतावुक्तम् ।

अग्निदेवा स्त्री अग्निदेवोऽस्याः । कृत्सिकातारायाम् “अश्वि-
यमदहनशशिकमलजम्बूलभृदितिजीवफणिपतर इति”
ज्योतिषे अश्विन्यादीनां क्रमयोऽष्टादिदेवतावकथनात्
तत्क्रमात् कृत्सिकाया अग्निदेवत्वम् ।

अग्निध् पु० अग्निं दधाति सन्निविधिना स्थापयति धा-कृप्
नि० आक्षोपः इत० । अग्निप्राधानकर्त्तरि । “अध्वर्यु-
वा मधुपाणिं सुहृत्समग्निधं वा धृतदक्षं दमूनसमिति” वेदः ।

अग्निधान न० अग्निर्विधिना धीयतेऽश्विन्धा-आधारे ल्युट्
इत० । अग्निहोतृगृहे “पदं क्षणुते अग्निधाने” इति
वेदः । [तारावज्जितारकादयोऽप्यत्र ।

अग्निनक्षत्र न० इत० । अग्निदेवत्ये कृत्सिकानक्षत्रे अग्नि-
अग्निनयन न० अग्नेर्नयनं सन्निविधिना संस्कारः नी-भावे
ल्युट् इत० । अग्निं संस्काररूपे विधिना अग्निप्रणयने
इत० । अग्निनेत्रे न० । [अग्निजारदृष्टे ।

अग्निनिर्यास अग्नेः जठरानलस्यैव दीपको निर्यासोऽस्य ।

अग्निनेत्र पु० अग्निनेता कृतकविप्रापयिता यस्या अच् समा० ।
देवतामात्रे । “हव्यं बहति देवानामिति” श्रुतौ हि तस्या
देवेभ्यो हव्यवाहकत्वसक्तम् । इत० । वज्रिनयने न० ।

अग्निपद न० इत० । अग्निप्राधानस्थाने अग्निबोधकशब्दे च ।
तत्र दीयते इत्यर्थे व्युष्टादिभ्याम् अणि आग्निपदम् ।

अग्निपरिक्रिया स्त्री अग्नेः परिक्रिया परिक्रिया परि-क-
भावे ण इत० । अग्निचर्यायां होमादिकरणे । [पर्वतभेदे ।

अग्निपर्वत पु० अग्निसाधनं पर्वतः । स्ततः अग्निस्मादन्ते
अग्निपुच्छ पु० न० अग्नेरग्निप्राधानस्थानस्य पुच्छ इव ।

आहिताग्निस्थानात् पृष्ठभागे । “दक्षिणत आवहनीयस्रोप-
विधेदग्निपुच्छस्य शान्तिचित्वायामिति” गृह्यम् ।

अग्निपुराण न० अग्निना प्रोक्तं पुराणम् । वेदव्यास प्रणी-
तेषु अष्टादशसु सहास्रराषेषु मध्येऽष्टमे वज्रिनोक्ते
पुराणभेदे तद्विवरणं यथा ।

“आग्नेयमष्टमं स्मृतमिति” भागवते । “परमग्निपुराणञ्च
रुचिरं परिकीर्तितम् । चतुर्दश सङ्ख्याणि परं पञ्चशता-
धिकम्” इति ब्रह्मवैवर्ते । तत्राभिधेयसंक्षेपः । भग-
वतोऽवतारः, ऋषिप्रकारः, विष्णुपूजा, अग्निपूजा,
सुद्रादिलक्षणम्, दीक्षा, अभिषेकः, सङ्ख्यलक्षणम्, कुश-
मार्जनाविधिः, पवित्रारोपः, देवतायतनादिनिर्माणाप्रकारः,
शालग्रामलक्षण-पूजे, देवप्रतिष्ठानियामकदीक्षा, देवप्रति-
ष्ठाविधिः, ब्रह्माण्डस्वरूपं, गङ्गादितीर्थमाहात्म्यं, द्वीपवर्णनम्
जर्धोधोलोकवर्णना, ज्योतिश्चक्रस्वरूपम् । सुव्रजयोपाय-
पट्कर्माविधानम्, यन्त्रमन्त्रौषधप्रकारः, कुञ्जिकार्चनाविधिः,
कोटिहोमविधानम्, ब्रह्मचर्यधर्माः, आश्रकल्पः, सङ्ख्यज्ञः,
वैदिकस्मार्त्तकर्मणी, प्रायश्चित्तम्, तिथिभेदे व्रतभेदः, वार-
व्रतनक्षत्रव्रते, मासव्रतम्, दीपदानविधिः, नूतनव्यूहा
रम्भादि, नरकनिरूपणम्, दानव्रतम्, नाडीचक्रम्, सन्ध्या-
विधिः, गायत्र्यर्थः, शिवस्तोत्रं, राज्याभिषेकः, राजधर्माः,
राजाध्येयशास्त्रम्, शुभाशुभशकुनादि, सङ्ख्यलादि, रथ-
दीक्षाविधिः, श्रीरामनतिः, रत्नलक्षणम्, धनुर्विद्या, व्यव-
हारविधिः, देवासुरयोयुद्धम्, आयुर्वेदः, गजादिचिकित्सा,
पूजाप्रकारः । शान्तिविधिः, छन्दःशास्त्रम्, साहित्यं,
शिष्टानुशासनम्, ऋष्यादिप्रलयवर्णने, शारीरकरूपं,
नरकवर्णनम्, योगः, ब्रह्मज्ञानम्, पुराणमाहात्म्यञ्च ॥

एते विषयाः संक्षेपेण दर्शिता विस्तरस्तत्रैव द्रष्टव्यः ॥

अग्निप्रणयन न० अग्नेः प्रणयनं सन्निपूर्वकं संस्कारः
प्र-नी-भावे ल्युट् इत० । आश्रोक्तविधानेन
वज्रसंस्कारभेदे “दक्षिणत आहरनीयेऽवस्थितस्य अग्नेः
सौमिकामुत्तरवेद्यां नक्षत्रं यदस्ति तदेतदग्निप्रणयन-
मिति” गृह्यम् ।

अग्निप्रस्कन्दन न० इत० । यथाविधानमग्निकार्यरूपहोमा-
करणे “प्रजास्य यौवनं प्राप्य विनशिष्यन्त्यनो ! तव ।
अग्निप्रस्कन्दनपरस्वप्ताप्येवं भविष्यसीति, स्वप्नमहं प्रति
यथातिवाक्यम् भार० आदि प० ।

अग्निप्रस्तर पु० अग्निं प्रस्तृणाति स्तृ-अच् अग्नेर्वा प्रस्तरः ।
(चक्लकीति) ख्याते वज्रप्रत्यापके प्रस्तरखण्डे ।

अग्निबाहु पु० अग्नेर्बाहुविव दीर्घशिखत्वात् । धूने ।

अग्निभ न० अग्निरिव भाति भा-क । स्वर्णे अग्निस्त्यवर्णत्वा-
सख्य तथात्वम् । वज्रिल्लव्यवर्णपदार्थे लि० । भ० नक्षत्रं
इत० । अग्निदेवत्ये कृत्सिकानक्षत्रे न० ।

अग्निभू पु० अग्नेर्भवति भू-कृप् । कार्त्तिकेये अग्निभुमार